

WAGNERIANA CATALANA N° 18 ANY 2003

TEMA 5. WAGNERISME

TÍTOL: **CATALUNYA VA PLORAR WAGNER**

AUTOR: *Felip Pedrell* (editor)

Amb motiu de la mort de Wagner la revista "Notas Musicales y Literarias" - dirigida per Felip Pedrell- va dedicar tres números sencers a recordar el gran mestre. Aquí hem volgut reproduir alguns dels textos -gairebé sempre extractats- reunits per a aquells números especials. Amb això no només contribuïm a recordar l'esforç realitzat per Pedrell i la seva revista, a la vegada que constatem el fervor wagnerià de Catalunya, sinó que també volem deixar constància d'algunes persones, al seu temps eminents i conegudes i que avui han desaparegut totalment de la nostra memòria. Tots els treball reproduïts aquí són del número 1-3-1883, on també hi ha altres articles de Nicolás Díaz de Bejumea, Nonito Guille, José Juan de Jaumeandreu, Letamendi, Plácido Lupestri, Joaquín Marsillach, Martí y Navarre, M. Morera y Galicia, Guillermo Morphy, J. Riera y Bertran, J. Roca y Roca, Francisco de P. Sánchez Gabanyach, F. Soler i E. Sunyol.

La mort de Wagner. El telègraf, amb el seu fred laconisme, ha participat en la mort de Wagner esdevinguda abans d'ahir a Venècia, on el gran compositor s'estava temporalment.

Heus aquí els telegrams que ens acaben de comunicar:

París. Dimarts, 13 de febrer (11 nit). Venècia. Al capltard ha finat en aquesta ciutat el compositor Wagner.

Venècia, 14 de febrer. Continua la penosa impressió produïda per la mort de Richard Wagner.

Arriben comunicacions de moltes ciutat d'Itàlia i de la major part de les d'Alemanya.

Es demanen notícies tot creient que és fals l'anunci de la mort del cèlebre mestre. Es preparen grans cerimònies fúnebres.

Per tal de tenir notícies exactes sobre la seva mort, m'he dirigit al palau de Vendramin, habitat per la família Wagner.

Heus aquí les notícies que n'he pogut recollir.

Wagner, d'un temps ençà, patia una malaltia a la regió cardíaca. Ell tenia el presentiment d'una

mort pròxima. Ahir mateix parlava a la seva família de la seva fi pròxima. Tampoc no amagava els seus temors als seus nombrosos amics.

No obstant això, ahir es mostrava molt alegre en llevar-se; va tenir per a tothom un somris i una paraula agradable. No es queixava, al contrari, semblava restablert del seu malestar.

Es va mostrar desitjós de sortir i de fer un passeig embarcat en una gòndola. Van intentar de dissuadir-l'en; el temps no convidava al passeig; però obstinat en la seva idea i sense escoltar els consells dels qui l'envoltaven, va donar l'ordre de preparar la gòndola. Anava a sortir quan es va trobar de sobte malament, va fer alguns passos i es desmaià. ("Notas Musicales y Literarias", 15 de febrer de 1883)

LA TREVA DE LA POSTERITAT, per *Felip Pedrell*.

Que cesin els crits discordants i confosos que s'aixequen del camp de les escoles rivals.

Que s'acabi la apassionada i estèril discussió artística.

Que restin oblidades per sempre les querelles i rancors de nacionalitat.

La treva de la posteritat demana pau davant la tomba de Wagner, que la pietat humana acaba de tancar amb llàgrimes als ulls: pau i glòria davants les despulles venerades de qui, durant la ruda batalla de la vida, va combatre com a varó esfroçat i bo.

Però ofeguem l'ai de dol del pit angoixat davant l'espectacle concedit a qui com a esforçat i bo va combatre: que no és espectacle de mort sinó de victòria sobre la mort. Diguem amb la nostra poetessa, ell se n'anà però el seu nom perdura. Del seu pas per la terra, de la seva peregrinació queda tot el que de benèfic i consolador pot llegar-nos l'artista en la seva suprema i divina missió, les seves obres immortals.

La posteritat ha començat per a Wagner i ningú, ningú, s'atrevirà d'avui endavant, a rebaixar la glòria d'un dels més grans músics de què la història hagi conservat el record, ni a negar la importància d'una de les revolucions més grandioses, més necessàries i més fructuoses que l'art registra a les seves pàgines.

El gran innovador, l'ardent reformador, l'inspirat revolucionari del melodrama, el qui ha deixat una escola immortal, escola d'art veritable, progrés de la filosofia dintre de l'art, diguem-ho en bé de la humanitat i per escarniment dels seus detractors, ha vist realitzats completament els seus ideals gràcies a dues intel·ligències de primer ordre que li van donar alè quan més abandonat semblava de la fortuna: el rei Lluís de Baviera, el rei-artista, i Liszt, a l'entusiasme i intel·ligent direcció del qual va deure's principalment l'èxit brillant del "Lohengrin", una revelació del geni de Wagner.

El prestigi de les obres immortals de Wagner acabarà per fer callar l'odi i les renyines; atravessarà fronteres i farà de la pàtria de l'art una sola nacionalitat, la pàtria de l'amor, un somni feliç realitzat essencialment i únicament per l'art. (Notes musicals i literàries, 1-3-1883)

RICARD WAGNER!, per *S. Armet Ricart* *.

La música ha perdut una de les seves grans figures, el segle XIX un dels seus colossos, el món un dels seus genis.

La seva figura ha de posar-se al costat de Beethoven, de Miquel Àngel, de Velazquez, de Shakespeare per a formar la contel·lació que més lluï als purs cels de la glòria. Era gran, però la seva figura és d'aquelles que augmenten amb la mort. L'allunyament del seu temps, de colossal ha de tornar-la en ciclòpia.

Wagner era en música el déu d'una escola tan gran que no admet entre els seus adeptes mijanies.

Tenia dret a ocupar el tron de la música dramàtica; n'hi havia prou amb una sola partitura per atorgar-l'hi, qualsevol d'elles, el "Lohengrin", el "Parsifal", totes estaven fora dels límits vulgars i comuns.

El seu millor premi és la immortalitat; la seva recompensa, el respecte, la veneració que cap a la seva figura sent el món que avui plora la seva mort. Wagner com tot el que és gran va tenir detractors. Desgraciats! Només l'engrandien. No n'hi ha prou amb la rancor d'una raça per arribar fins al geni. Nosaltres, adeptes i entusiastes de la seva escola, li tributem homenatge d'admiració i plorem profundament la seva desaparició. Res no som i poc signifiquem. (Notes musicals i literàries, 1-3-1883)

*Enciclopedia Espasa: Salvador Armet i Ricart. Arqueòleg, músic i folclorista espanyol nascut a Barcelona el 1860. Ha publicat monografies notables sobre l'art musical i és autor, a més a més d'una col·lecció de ressenyes històrico-geogràfiques sobre diverses regions de Catalunya, Aragó i valls pirenenques, entre les que destaquen la seva "Monografia de les Valls d'Andorra" (Barcelona 1905) i d'altres.). El text que citem va ser escrit doncs als seus 23 anys.

QUATRE PARAULES A L'AMIC PEDRELL, per *Anselm Barba*.**

Vostè em demana, benvolgut amic, un article o un pensament dedicat a la memòria de Wagner... entrem en matèria i sense més preàmbuls, que vinguin aquestes quatre paraules,

eco del crits entusiastes de Visca Wagner! que vaig fer, tot barrejant la meua veu amb la dels meus amics i companys de viatge, els senyors Marsillach pare i fill, el Sr. Balari, catedràtic de grec, el Sr. Vilaseca, afamat arquitecte i el meu deixeble i amic el Sr. Baixas, tot formant un cor amb aquella plèiade d'artistes insignes, el celebèrrim Liszt entre d'altres, després de la primera audició del "Parsifal" a Bayreuth.

Auguro per a la mal anomenada música de l'esdevenidor un feliç i proper present. Així la veritat com la bellesa són dos centres d'atracció, dos eixos al voltant dels quals gira constantment la humanitat en la seva set de perfecció en l'infinit.

Si, doncs, sentim en nosaltres una noble atracció íntima, un gran desig, és que el creador ha posat en l'home dues facultats, la intel·ligència i el sentiment, els objectius de les quals són la bellesa i la veritat. Tant l'una com l'altra estan com encarnades en l'obra de Wagner. (Notes musicals i literàries, 1-3-1883)

**Enciclopedia Espasa: Anselm Barba. Organista i compositor espanyol nascut i mort a Barcelona el 18 d'abril de 1848 i el 26 de març de 1883 respectivament. Va estudiar a Montserrat, va guanyar per oposició la plaça d'organista de la catedral de la seva ciutat nadiua i després la de mestre de capella de la Col·legiata de Santa Anna de la mateixa ciutat. Les seves composicions van obtenir premis en diversos certàmens i organitzà diversos concerts. Va escriure inspirades melodies per a cant i piano, una missa pastorívola, una altra de Glòria i dues de Rèquiem. Ha de ser considerat com a un veritable precursor de l'art wagnerià a Espanya. El 1881 va anar a Bayreuth, i va assistir amb els seus deixebles Marsillach i Torres a les primeres audicions de "Parsifal", "La Walkíria" i "L'Or del Rin". Va donar a Barcelona diverses conferències sobre Wagner i la seva obra i es va distingir notablement en la formació artística de diversos deixebles que van ser després veritables mestres. Entre els quals es compten Alió, Daniel, Albèiz, Noguera, Armengol, Calado i mots d'altres). El text que citem va ser, doncs, un dels seus escrits pòstums, tota vegada que el va datar a Barcelona a febrer de 1883 i va morir el març del mateix any. El seu comentari sobre el crit de "Visca Wagner", va ser el que motivà el títol de l'exposició que sobre "Wagner i Catalunya" va tenir lloc a Bayreuth durant dos anys seguits.

WAGNER REFORMADOR, per *Tomàs Campano i Touzet*.

Podem considerar Wagner, principalment, sota els tres aspectes següents:

La seva importància personal i la seva influència en l'art; la finalitat que es va proposar i els

mitjans que que va adoptar per assolir-la.

La influència de la personalitat de Wagner i la seva influència en l'art són indiscutibles, perquè només els poderosos elements, en acció, promouen tempestes, i només els grans astres arrossegueu en la seva carrera satèl·lits de grans magnituds. Tempestes? Wagner les ha congriat amb les seves obres i aquí tenim el seu nombrós i escollit seguici de satèl·lits que, conscientment i inconscientment, es mouen en les seves òrbites, sí, però obeint a una atracció irresistible.

La finalitat que va perseguir? no pot ser més racional ni més conforme amb la missió de l'art lírico-dramàtic. Es va proposar de conciliar l'art amb la veritat escènica. Quina altra cosa es proposen el poeta, el pintor i tots els qui concorren en la producció del drama? La música en aquest punt, segueix la mateixa tendència racional que les altres arts, que amb ella s'associen per al mateix fi.

Si en la infància de l'art dramàtic, per exemple, es feia tolerable la impropietat al decorat de l'escena i al vestit dels personatges, a mesura que el sentit crític va anar progressant es va fer més i més exigent respecte a un i altre. La música, com a art la manifestació de la qual afecta més directament el sentiment que la intel·ligència, ha sofert després, naturalment, l'oposició de la crítica, però a la fi arriba a patir-la: ja no es fa tolerable, per més bonic que sigui, que la gran Semíramis, irritada, canti com una cadenera i Arsace com un canari: propugna que, quan l'art ho consenteixi, l'actor canti com declama, donant a la paraula, si és possible, l'accent que requereixi.

La missió de l'art és, veritablement, la d'embellir tot el que cau sota el seu domini; però respectant en el fons la veritat. Sabem, com diu Yriarte, "que no parlaven toscà ni Aquil·les ni Trajà i que en prosa, no en vers s'expressaven". Certament que ho sabem; però el poeta, en embellir la dicció, en suplir el llenguatge, rude de vegades, i potser malsonant, i fins i tot groller dels seus personatges reals, amb un altre de més culte, tot vestint-lo a més a més, amb les gales de la poesia, ha de fer-los dir el que és pròpi que diguessin. Així compleix el poeta la missió de l'art, embellint la realitat, conciliant la veritat amb la bellesa. ¿Pot potser la música en general ser una excepció en l'art? ¿i podrà, en la seva missió escènica, sostreure's a la tant justa exigència de la crítica? No: per tant Wagner va perseguir un fi just i raonable i és, per tant, digne de lloança.

Què va fer per a aconseguir el fi que es va proposar? Destruir abusos, ennoblint la melodia, despullant-la, així com, a l'harmonia, d'un cert amanerament, trivialitat i melositat dolcenca i empalagosa, li va donar un accent més conforme amb l'expressió de la paraula en moments

donats i oportuns i hi va fer concorre per a l'efecte proposat, com a part més integrant, l'harmonia, tot desterrant, en una paraula, en tot la rutina i la improprietat; va millorar els elements musicals i, fent-los més simultàniament solidaris, per dir-ho així, de l'efecte general. Això, fet amb els poderosos mitjans de què disposava el seu geni i el seu talent excepcional constitueix la seva obra, que, encara que basada sobre la idea de reforma ideada per Gluck, ha adquirit sota l'acció del seu potent geni, un segell tant personal, que podria passar molt bé per obra exclusivament seva.

Hom diu que entre els mitjans emprats per Wagner, n'hi ha que no satisfan completament a oïdes delicades, allevant-li haver faltat, extralimitant-se, a les lleis o convencions de l'art. Hi respondrem, que el geni, sense extralimitar-se (perquè els límits de l'art són desconeguts) estén contínuament els seus horitzons, encara que algunes vegades, en veritat, resulten ser tant poc agradables que ningú més que els seus descobridors volen mirar-los.

Un dels grans errors de la crítica consisteix a apreciar les obres lirico-dramàtiques de Wagner fora de l'escena. Als qui tant desafortunadament el criticaven, el gran mestre els podria haver recordat tot parodiant Fídies: jutgeu la meua obra quan la sentiu en l'escena del drama a la qual l'he destinada.

Wagner ens mereix una lloança, més sincera, si cap per haver desterrat dels seus personatges la indispensable melodia "bonica", propinada per d'altres a tort i a dret, igualment en les angoixades angoixes de la mort, com als inefables goigs de l'amor.

Glòria doncs al geni informal, a Wagner [...] (Notes musicals i literàries, 1-3-1883)

WAHNFRIED!, per *Otto Colberg* (Barcelona)

Aquest és el nom del quintà de Wagner, que, envoltat de la seva família i d'un reduït nombre d'amics, habità a Bayreuth durant els últims anys de la seva vida; els més feliços sens dubte. La senzilla i al mateix temps elegant casa, apareix envoltada d'un jardí i embellida amb obres artístiques de molt de gust i mèrit. Davant la casa, i enmig de les flors, es destaca el bust del Rei Lluís de Baviera, el més poderós, decidit i apassionat protector de Wagner. Sobre la llinda de la porta es dibuixen les estàtues de Wotan, de la Tragèdia i de la Música.

Wahnfried! paraula plena de dolça malenconia que no es presta a ser traduïda i que suggereix, en aquest moment, idees tristes. Pau de les il·lusions! Il·lusions de pau!

"Al pinacle de la glòria -diu una escriptora francesa- adorat com a un déu, el malencòlic habitant d'aquesta casa, l'home de vida més tempestuosament treballada, vol persuadir-se que, per fi, ha trobat en aquell retir un abric a tot problema, un retir on podrà viure en pau, lliure de tota

preocupació, lliurat a les seves dues passions preferides: el seu art i la seva família... Però el trist habitant de la casa de Bayreuth sap que s'equivoca enganyant-se a ell mateix. Pot existir el repòs per a una ànima com la seva, arrossegada, de continu, per una impulsió que l'empeny sempre cap endavant, sempre cap amunt?

L'interior de la casa és construït i arreglat amb gran luxe artístic. En una espaciosa sala ha ha una biblioteca de les més escollides de tots els païssos, i es pot ben assegurar, que sols un geni com el de Wagner ha pogut reunir amb el seu talent una col·lecció tan triada.

En aquesta sala Wagner celebrava les seves reunions setmanals, a les quals anaven molts amics i admiradors seus. Aquestes reunions van assolir un cert renom de tant escollides com eren. S'hi comptaven de vegades més de cent persones que, en petits grups, representaven el més selecte tocant a la intel·ligència i al llinatge: músics i cantants, escriptors i artistes de tota mena, comtes i prínceps, ministres i alts funcionaris de l'Estat, amics i admiradors del poeta compositor que s'hi donaven cita de totes les parts de la terra. El mestre, amb la seva incomparable amabilitat, anava per tot arreu, se'l veia a tots els grupets, era el qui donava vida i animació a tots aquells notables i, de vegades, ell era l'únic que parlava, essent escoltat amb el silenci més respectuós: foc, convicció i gràcia infinita tenien les seves paraules i mostrava sempre un cor jove ardent i sensible.

Aquest és, tractat molt a la lleugera, Ricard Wagner com a home. Com a artista hauré de desistir humilment de qualsevol temptativa de dibuixar-lo, i deixaré aquest assumpte, a plomes més autoritzades i més ben trempades que la meva.

WAGNER HA MORT!, per *Josep Coll i Britapaja*.***

Wagner ha mort! Sota aquest crit fatal, que es commoguin els pits que van bategar a la vora del seu geni, com degueren commoure's els pobles del continent americà per la trista nova de la mort de Washington.

Ah, sí!, perquè si Washington era l'ànima del nou món i al seu conjur màgic van caure les cadenes amb què l'empresonava l'antic hemisferi, Wagner era l'ànima de l'art i al seu profètic crit va sondollar l'hemisferi boreal de la rutina escolàstica. Perquè si el monstre de la reacció política clavà la seva sangonosa urpa en el gloriós nom de l'alliberador americà, posant durant molt de temps en perill la seva grandiosa obra de reparació i de progrés, la metzinosa hidra de la calúmnia va congriar-se també en la fama del gran mestre tot suscitant obstacles al seu geni, tot mofant-se de la seva constància i tot batejant amb els més ridículs epítets el part sublim de la seva augusta fantasia. Perquè si l'esforçat cabdill d'Amèrica va triomfar per fi del

monstre de la reacció europea, el potent geni d'Alemanya va acabar finalment per aixafar a la immunda hidra sota el pes de la seva immensa glòria. Per això els esclaus redimits van exclamar en el paroxisme de l'entusiasme: Washington ha mort! Visca la llibertat! Per això les intel·ligències alliberades criden en l'apoteosi del fevor artístic: Visca Wagner! Visca la reforma! Tan veritat és al món moral com al món físic que no hi ha elements ni cossos inútils, sempre arriba el dia en què es combinen a l'atzar amb d'altres elements afins. Els antics cavallers van anar pel món, en ales de la seva fantasia, tot colpint i ferint fins a ensopegar amb les fantàstiques harmonies de Wagner en les quals van instal·lar-se definitivament i còmodament per arribar a constituir la poderosa oligarquia artística que han d'admirar i respectar els segles. Wagner ha mort! Visca el geni immortal! (Notes musicals i literàries, 1-3-1883)

***Enciclopedia Espasa: Josep Coll i Britapaja. Escriptor i autor dramàtic espanyol nascut a Arecibo (Puerto Rico) el 1840 i mort a Barcelona el 1904. El seu pare, el Sr. Ignasi, natural de Mataró es va establir a Barcelona. Va estudiar, ell que havia de ser un popular autor dramàtic, la carrera de dret. Home d'idees avançades, va prendre part en el moviment polític que aleshores va esclatar, per bé que poc després es retirà de la política i es dedicà a escriure per al teatre un gran nombre d'obres, moltes d'elles de gran espectacle, les quals van assolir centenars de representacions i encara queden al repertori. En citarem algunes: "La muerte incivil", "De Sant Pol a Polo Nort", "La Voz pública", revista política amb música del mestre Cereceda, "La Campana de Sarrià", sarsuela política en un acte... En morir va deixar sense estrenar "Lo llop de mar", sarsuela catalana (i d'altres obres).

WAGNER, per *J. Coroleu*****

Darrera aquest cognom es podria escriure tot un volum, i molt amè, saborós i instructiu, per poc que l'autor posseís el que a nosaltres ens falta: la idoneïtat per tractar de una manera convenient un assumpte d'aital importància. Un artista pensador podria aquí posar-se a filosofar a pler i a gust dels seus discrets lectors: un diletant no pot fer més que exposar les idees que bonament se li occorren en sentir pronunciar el nom d'aquest colós modern de l'harmonia.

Quin paper representarà Wagner als anys de l'art musical? L'evident, el trivial de més que sabut és que ningú podrà disputar-li el títol de colós dels genis musicals de l'Alemanya contemporània.

Wagner és, en efecte, un geni genuïnament alemany i amb aquest advebi i adjectiu ho tenim

tot dit. L'home meridional se sent bullir el desig creador quan veu un espectacle que, per bell o per sublim, li commou l'esperit i l'entusiasme, i perquè l'entusiasme, l'inspira i perquè l'inspira, canta. Però canta com un rossinyol al bosc, per satisfer una necessitat de l'ànima, que necessita aquella expansió del sentiment que el transporta. L'alemany no en té prou amb això; vol saber per què s'entusiasme, com s'inspira i, després, si ha de cantar o no i, en cas afirmatiu, quin serà l'estil més apropiat a l'assumpte. Per regla general en el temperament dels meridionals sempre hi ha un fons més o menys considerable de sensualisme; al temperament alemany hi ha una propensió ingènita a l'especulació filosòfica, propensió que, en darrer terme, sempre ha de fer tendir l'enteniment a raonar amb lògica i a la voluntat a enfrenar "la boja de casa", perquè les seves creacions siguin agradables i discretes, per més que la gent no les lloï ni les compregui.

Aquesta conducta soberga, que podríem anomenar platònicament aristocràtica, Wagner l'ha reservat tota la seva vida amb tal convicció i integritat que, indubtablement, cal considerar-lo com a el prototip i el non-plus-ultra d'aquests arrogants esperits que, a força de creure en la seva raó i de confiar en les seves forces, acaben per menystenir fins i tots els aplaudiments de la gent, que tant envaneixen les ànimes vulgars.

Wagner ha estat un gran revolucionari; un dels més audaçs dels temps moderns, perquè s'ha atrevit a enarborar la bandera que havia de congriar més tempestes i produir-li més enemics: la bandera del bon sentit. No és res de demanar que les composicions musicals tinguin lògica com les altres composicions artístiques!; que cada passatge d'una partitura es subjecti i emmotlli a l'índole de la situació dramàtica que s'ha d'interpretar i que en lloc de ser pretext d'incoherents refillets, tendeixi a pintar, com els versos del llibret, el caràcter dels personatges trets a l'estatge pel poeta!

Tan gran és la força del geni quan defensa una bona causa, que als pocs anys d'haver Wagner lluitat amb els mandres rutinaris d'ambdós mons, ja prosperava la seva escola i els compositors sagaços i els crítics discrets començaven a batre's en retirada, confessant que, la veritat fos dita, aquell compositor tan soberg i intemperant no anava del tot desencaminat en les seves teories. (Notes musicals i literàries, 1-3-1883)

****Enciclopedia Espasa: Josep Coroleu i Inglada, historiador i literat espanyol nascut a Barcelona el 16 d'agost de 1839 i mort a la mateixa ciutat el 28 de maig de 1895. Va cursar la carrera de dret fins el 1864 en què, mogut per les seves tendències literàries es traslladà a París... En política, encara que havia figurat al principi entre els federalistes catalans, va refusar-

ne cap càrrec... i és comptat entre els intel·lectuals que van fundar el regionalisme català, al qual va donar la base de les seves reivindicacions, tot posant en relleu la grandesa i glòria del passat de Catalunya. També va concórrer a les assemblees catalanistes, com la cèlebre de Mnarsa de 1892, És autor d'una vintena de llibres).

WAGNER MÚSICO-POETA, per *C. Cuspinera*.*****

En la seva immensa majoria, els mestres compositors necessiten fondre les seves creacions al gresol d'un llibret escrit amb poca o nul·la intervenció per part seva, perquè la ciència humana no ha trobat encara la manera d'agermanar en un moment donat la intensitat, la inspiració de dues intel·ligències diferents, la del poeta i la del músic, i, per tant, no pot haver-se donat cap cas en què l'un es trobi satisfet del tot de l'altre o, el que és el mateix, no pot citar-se cap obra d'un autor que escrigui sobre un llibre aliè que sigui model d'aquesta espontaneïtat.

No succeeix així amb els mestres que a la vegada són poetes i que escriuen llibres per a les seves obres, i fins per a les d'altres, tan escassíssims en nombre, que a penes si podríem citar-ne cap d'altre d'alguna talla després de Ricard Wagner i d'Arrigo Boito.

Ricard Wagner degué fer com el nostre popular poeta Clavé, que sentia al mateix temps la música i la poesia, i descobria cada dia nous secrets de la rima que els nostres poetes no haurien trobat en sa vida. Portat pel desenvolupament de les seves cantinel·les, es veia obligat a escriure moltes vegades combinacions mètriques desconegudes, sense les quals la música no s'hauria revestit de l'espontaneïtat típica amb què la reconeixem ara.

Alguna cosa d'aquesta mena degué fer Wagner i en són prova evident totes les seves produccions. Degué sentir, en principi, almenys, la música amb els llibrets per a millorar-los o pulimentar-los.

De tot això es podria treure la conseqüència que la crítica té dret de ser severa i quasi inexorable amb un autor a qui la natura no va escatimar cap mitjà perquè s'elevés a gran altura; amb un autor que, si com a músic era una eminència, com a poeta no era cap vulgaritat. Però, què importa al bon nom de Wagner que la crítica hi sigui dura?

Quan s'ha atevit amb Wagner la crítica seriosa i formal?

Els seus mateixos detractors, els mateixos que potser no saben o no poden sentir-lo o comprendre'l, han limitat les seves censures a anomenar-lo compositor de l'esdevenidor.

I el mateix que n'han dit com a músic, n'han dit com a autor dels llibrets de les seves obres.

Sortós Wagner!, que en vida no va haver de sofrir dels seus detractors més censures que les

de ser titllat de manera tan pueril! (Notes musicals i literàries, 1-3-1883)

*****Enciclopedia Espasa: Climent Cuspinera i Oller. Compositor de música i poeta espanyol nascut a Caldes de Montbui el 1842 i mort a Barcelona el 1899. Va ingressar a l'Escolania del Monestir de Montserrat, en la qual va fer els seus estudis musicals, i posteriorment va pendre part en el moviment artístic iniciat per Calvé com a director del cor "El Euterpe Caldense". Com a compositor va fer diverses sarsueles, entre les quals: "La Mar Bella", amb lletra d'Eduard Aulès; i "El Maldito" amb llibre de Perillan i Buxó; i, inspirades obres de música religiosa, pel geni de la qual va mostrar felices disposicions i corals. Va fer a més a més dos volums de poesies titolades: "Flors boscanes" i "Primavera").